

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Läs- och skrivundervisningen i grundskolans tidiga år vid Bårslövs skola i Helsingborgs kommun

Innehåll

Inledning

Resultat

Projektets frågeställningar

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Bakgrundsuppgifter om Bårslövs skola

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Författningsstöd

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av läs- och skrivundervisning i grundskolans tidiga år. Granskningen av Bårslövs skola i Helsingborgs kommun ingår i detta projekt. Bårslövs skola besöktes den 9–10 april, den 18–19 april och den 22–23 april 2013.

Denna rapport redovisar de iakttagelser, analyser och bedömningar som Skolinspektionen gör utifrån projektets frågeställningar. Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen och skolan, frågeställningar samt metod redovisas i slutet av denna rapport.

Observationer och intervjuer

Inspektörerna genomförde lektionsobservationer i svenska och i andra ämnen under två dagar i en klass i årskurs 1 respektive en klass i årskurs 3.

Vid Bårslövs skola årskurs 1 observerades lektioner i ämnet svenska under sammanlagt 350 minuter och i bild 120 minuter. I årskurs 3 observerades lektioner i ämnet svenska sammanlagt under 190 minuter, i musik 50 minuter, i engelska 60 minuter, i matematik 65 minuter, i trä- och metallslöjd 60 minuter och i samhällsorienterade (SO) ämnen 130 minuter.

I de klasser som observerades finns 35 respektive 40 elever. Vardera klassen är ofta uppdelad i två grupper, som undervisas i olika klassrum. Intervjuer genomfördes med lärare i svenska som andraspråk, specialpedagoger, lärare i förskoleklass och slöjd samt elever i årskurserna 1 och 3. Fördjupade intervjuer

genomfördes med klasslärarna, som också undervisar eleverna i ämnet svenska.

Besöket avslutades med en muntlig återkoppling till klasslärare, lärare i svenska som andraspråk, specialpedagoger och skolledning.

Resultat

1. Utgår den tidiga läs- och skrivundervisningen från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?

Under denna fråga undersöks vilken kunskap läraren har, hur läraren tagit reda på elevers olika behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och hur läraren använder denna kunskap.

Här redovisas också allmänna undervisningskvaliteter avseende områden som Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö; Individanpassning, variation och utmaningar; Tydlighet i mål, innehåll och struktur; Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet.

1.1 Har lärarna kunskap om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?

Klasslärarna i årskurs 1 och läraren i ämnet svenska som andraspråk har utbildats till "läs- och skrivpiloter" inom ramen för en kommunövergripande kompetensutvecklingsinsats, som enligt den insända dokumentationen bland annat är inriktad på tidig kartläggning och uppföljning av elevers läs- och skrivutveckling. Rollen som läs- och skrivpilot innefattar att stödja skolans övriga pedagoger i arbetet med läs- och skrivundervisningen.

I den insända dokumentationen framgår vidare att kartläggningar av elevers läs- och skrivutveckling genomförs samt att en rad verktyg och metoder används för att ta reda på elevernas olika behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. I intervjuerna med lärarna i årskurserna 1 och 3 beskrivs att de verktyg och metoder som används för kartläggningen av elevers läs- och skrivutveckling är screening av bokstäver, ljud och avkodning, ordläsningsprov, rättstavningsdiagnoser samt läs-, bokstavs- och ordkedjor. Av intervjuerna med lärarna i årskurs 1 framkommer dessutom att "Nya språket lyfter" används i kartläggningen. För att ta reda på flerspråkiga elevers tidigare språkkunskaper i svenska använder läraren i svenska som andraspråk därutöver Bookup-test.

Beträffande samverkan mellan förskoleklass och årskurs 1 berättar klasslärarna i årskurs 1 att överlämningssamtal genomförs tillsammans med lärarna i

förskoleklass, som informerar om elevernas sociala och kunskapsmässiga utveckling utifrån genomförda kartläggningar. I intervjuerna med lärarna i årskurs 1 och förskoleklass framförs att inför läsåret 2012/13 kom emellertid ett sent besked – precis före sommaruppehållet – om vilka lärare som skulle undervisa eleverna i denna årskurs. Enligt lärarna förde detta med sig att övergången från förskoleklass till årskurs 1 inte blev tillräckligt smidig för eleverna. Lärarna i årskurs 1 ansåg att de inte hade haft möjlighet att samla in tillräckligt mycket information om eleverna. För att väga upp detta initierades ett intensivt lärarsamarbete mellan klasslärarna i årskurs 1, läraren i svenska som andraspråk och specialpedagogen i början av höstterminen 2012.

Lärarna i årskurserna 1 och 3 får, förutom genom kartläggningar, kännedom om elevernas kunskaper och begreppsförståelse genom att samtala med eleverna. Under exempelvis en observerad lektion i ämnet bild i årskurs 1 fångar lärarna upp att ord som färgkaka inte är känt bland alla elever. Genom att visa en färgkaka och samtidigt samtala med eleverna om den får eleverna möjlighet att associera kring ordet. I ett annat fall noterar lärarna att inte alla elever vet vad en larv är och ser då till klargöra det ordet genom att visa bilder på larver.

Det förekommer exempel på att lärarna i årskurs 3 anstränger sig för att få kännedom om elevernas begreppsförståelse genom att, som under en observerad SO-lektion, uppmana eleverna att tänka på om det förekommer svåra ord i samband med att de tittar på ett nyhetsprogram. Bland eleverna tas ord som "partiledare" upp. Läraren berättar om ordet, men tar däremot inte först reda på om någon av eleverna känner till dess betydelse. Observationerna visar att i denna årskurs förekommer mer sällan än i årskurs 1 att lärarna uppmanar eleverna till att själva ta upp ord som de tycker är svåra eller inte känner till betydelsen av. Det är dessutom mer sällsynt att läraren tar reda på om alla elever känner till ords betydelser om en elev signalerar att det inte är bekant (se 1.2).

Lärarna i årskurserna 1 och 3 tar också reda på elevernas kunskaper och begreppsförståelse genom att låta dem utveckla sina tankegångar. Under exempelvis en observerad lektion i årskurs 3 där eleverna arbetar med temat forntiden bjuder läraren in eleverna till att tänka på hur människor gick klädda förr i tiden jämfört med idag. Eleverna ger många olika exempel på likheter och skillnader. Utifrån exemplen berättar läraren och eleverna för varandra om egna erfarenheter. Läraren berättar sedan att eleverna ska få tillverka en skinnpåse som en del i teamarbetet. Läraren ber eleverna samtala parvis om vad en skinnpåse kan tänkas vara, hur den kan se ut och vad den användas till. Under samtalen går läraren runt i klassrummet för att lyssna på elevernas diskussioner. Eleverna får sedan inför klassen berätta om vad de har kommit fram till.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna i årskurserna 1 och 3 har kunskap om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Lärarna i årskurs 3 kan dock utveckla arbetet med att ta reda på mer om elevernas kunskaper och begreppsförståelse.

1.2 Använder lärarna denna kunskap i planering och genomförande av läs- och skrivundervisningen och används denna kunskap i de olika ämnena?

I intervjuerna med lärarna i årskurserna 1 och 3 framförs att de anpassar undervisningen utifrån den kännedom de har om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Under lektionsobservationerna framkommer att individanpassningen i ämnet svenska oftast sker genom att olika läromedel används. Observationerna visar vidare att lärarna arbetar för att anpassa läromiljön, som exempelvis när det gäller ämnet svenska som andraspråk där undervisningen ibland sker i ett avskilt grupprum. I övriga ämnen som exempelvis matematik och bild förekommer anpassningen också, men då oftare i form av att eleverna gör olika uppgifter med varierande svårighetsgrad, eller olika många uppgifter inom ramen för samma läromedel.

Under lektionsobservationerna är det god studiero. Eleverna arbetar mestadels koncentrerat och samtalen sker oftast med visad hänsyn till varandras studiero och handlar oftast om lektionsinnehållet. Detta gäller både årskurserna 1 och 3, även om elevernas studiero generellt sett är något sämre i årskurs 3 än i årskurs 1 under de observerade lektionerna.

Lärarna arbetar för att skapa ett klimat som gör att eleverna vågar yttra sig, uttrycka tankar, pröva påståenden och ställa frågor till läraren och inför gruppen.

Under lektionsobservationerna i årskurs 1 förekommer ofta att lärarna fokuserar på elevernas frågor och leder diskussioner tillsammans med dem för att därigenom ha elevernas kunskaper och tänkande som en utgångspunkt för genomförandet av undervisningen. Lärarna i årskurs 1 ställer ofta öppna frågor där svaret inte är givet och följer upp elevernas svar med följdfrågor, exempelvis kring vad som kommer att hända i de berättelser som eleverna arbetar med. I årskurs 3 förekommer mer sällan att öppna frågor ställs och i jämförelse med årskurs 1 är det vanligare med fråga-svarsmönster (dvs. så kallade IRE-mönster), som är mindre gynnande för elevernas förståelse och kunskapsutveckling. Under en observerad lektion i ämnet svenska i årskurs 3 förekommer exempel på sådana fråga-svarsmönster då läraren ställer frågor av typen "vad är ett adjektiv?" varpå eleverna svarar "hur något är".

Lärarna i årskurserna 1 och 3 berättar under intervjuerna att eleverna får muntlig respons på vad de har lärt sig, vad de kan lära sig mer om, men även skriftligt i de bedömningsmatriser som lärarna upprättar för varje elev.

I årskurserna 1 och 3 utmanar lärarna eleverna i deras läsande och skrivande. I intervjuerna med lärarna och under lektionsobservationer i årskurserna 1 och 3 framkommer att eleverna till exempel får läsa böcker av olika svårighetsgrad och att lärarna utmanar eleverna att utveckla sina textproduktioner.

Det är ibland små eller inga skillnader mellan de uppgifter som de olika eleverna arbetar med. I intervjun med lärarna i årskurs 1 framkommer dock att de medvetet har valt att använda en gemensam bok som alla elever läser när undervisningen är mer inriktad på läsförståelse och begrepp.

Vidare berättar lärarna att eleverna får vägledning i läsning både individuellt och i grupper samt att individuell färdighetsträning vid behov sker tillsammans med den specialpedagog som är kopplad till klassen.

Under lektionsobservationerna i årskurserna 1 och 3 förekommer sällan att eleverna uppmanas att reflektera över sitt lärande. Under intervjuerna berättar lärarna att sådana reflekterande inslag förekommer, men det anses inte alltid vara lägligt att ständigt ge sådana uppmaningar under till exempel ett pågående arbetsområde. Lärarna i årskurs 1 berättar exempelvis att de diskuterar texter med eleverna utifrån frågor som vad de tycker om texterna, vad som är lätt, svårt, roligt och tråkigt. Observationerna under lektionen i ämnet slöjd och intervjun med en av slöjdlärarna visar på motsvarande sätt att eleverna i årskurs 3 skriftligen dokumenterar sina arbeten i sina slöjddagböcker och får utvärdera slutförda arbetsområden genom att ge skriftliga svar på slöjdlärarens frågor.

Samverkan kring läs- och skrivundervisning förekommer på sätt och vis mellan ämnet svenska och andra ämnen genom att samma lärare i årskurserna 1 och 3 undervisar i flera ämnen. Exempelvis får eleverna i årskurs 1 läsa och skriva i samband med en observerad lektion i ämnet bild. Under en lektion i ämnet matematik får eleverna i årskurs 3 på ett likande sätt träna på att i skrift uttrycka vad de gjort och vilka lösningar de kommer fram till, som till exempel: "Jag slog sexor med två tärningar, $6 \times 2 = 12$ ". Vidare förekommer andra exempel på att läs- och skrivundervisning i denna årskurs sker i andra ämnen. Under en observerad lektion i ämnet musik används korsord tillsammans med musikstycken. Läraren spelar upp musikstycken och eleverna får skriftligen svara på frågor, som "Vilken frukt delar man i denna låt?"

Det förekommer inslag av att eleverna i årskurs 3 läser och skriver under lektionen i ämnet slöjd, men slöjdläraren påpekar att dessa inslag inte utgår från en planerad samverkan med de lärarna som undervisar i ämnet svenska.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna använder den kunskap de har om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande i planering och genomförande av läs- och skrivundervisningen och i olika ämnen. Lärarna i årskurs 1 fokuserar ofta på elevernas frågor och leder diskussioner tillsammans med dem för att därigenom ha elevernas kunskaper och tänkande som en utgångspunkt för genomförandet av undervisningen. Sådana arbetssätt behöver bli mer förekommande i årskurs 3, där lärarna för ofta använder fråga-svarsmönster i form av kontrollfrågor som inte alltid gynnar elevernas förståelse och kunskapsutveckling. Elevernas studiero är något sämre i årskurs 3 än i årskurs 1. Detta kan delvis bero på att elever i årskurs 3 ofta förflyttar sig mellan de två klassrummen. Lärarna bör försöka planera förflyttningarna mellan klassrummen, så att eleverna inte stör varandra.

2. Används en variation av material, medier och metoder i läs- och skrivundervisningen i syfte att individanpassa undervisningen så att elevernas läsande och skrivande stimuleras och utvecklas?

Här undersöks om läraren anpassar material, medier och metoder i läs- och skrivundervisningen utifrån elevernas olika behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Här granskas om eleverna får möta och bearbeta olika typer av texter och om eleverna får undervisning i olika läs- och skrivstrategier. Vidare granskas om det material som används är meningsfullt och motiverande och om lärarna använder olika metoder och medier i läs- och skrivundervisningen.

Här redovisas också allmänna undervisningskvaliteter avseende områden som Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö; Individanpassning, variation och utmaningar; Tydlighet i mål, innehåll och struktur; Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet.

2.1 Får eleverna möta och bearbeta olika typer av texter i läs- och skrivundervisningen?

Lektionsobservationerna visar att lärarna i årskurserna 1 och 3 låter eleverna möta olika typer av texter, som faktatexter, berättande texter, sånger, skönlitteratur och elevproducerade texter såväl i ämnet svenska som i andra ämnen. I årskurserna 1 och 3 får eleverna arbeta med att skriva sagor och i årskurs 3 får eleverna dessutom skriva recensioner av böcker som de lånar i skolbiblioteket. Beträffande andra ämnen än svenska får eleverna, till exempel i årskurs 3, möta

en historisk text från Västerbottens museum under en observerad SO-lektion. Ytterligare exempel framkommer under intervjun med slöjdläraren, som beskriver att eleverna får möta instruktionsmanualer under lektionerna i ämnet slöjd.

Genom samtal och frågeställningar ger lärarnas undervisning i årskurserna 1 och 3 eleverna förutsättningar till förförståelse för de texter som ska bearbetas. Lärarna återkopplar både individuellt och i grupp kring ord som eleverna inte känner till eller inte kan stava (jfr 1.2).

Förutom ovanstående låter lärarna eleverna bearbeta och utveckla texter i enkla former genom att rita och skriva. Under en observerad lektion i ämnet bild arbetar eleverna i årskurs 1 bland annat med att para ihop färger med ord och får i uppgift att färglägga en huvudfigur, att hitta på huvudfigurens namn samt att anteckna det inför en kommande skrivuppgift som handlar om att skriva en saga under en lektion i ämnet svenska.

I årskurserna 1 och 3 ges eleverna möjlighet att öva läs- och skrivefärdigheter genom att träna på sambanden mellan ljud och bokstäver, alfabetet och alfabetisk ordning. Under en lektionsobservation i årskurs 1 arbetar eleverna exempelvis med bokstaven h. Läraren börjar med att plocka fram en hatt och säger att eleverna ska få lyssna efter bokstaven h. Läraren ljudar bokstaven och skriver ordet hatt på tavlan. Läraren plockar sedan fram olika föremål och ger i något fall en rad ledtrådar som eleverna använder för att gissa vilket föremål som läraren döljer för eleverna. För att träna på bokstaven h får eleverna bland annat arbeta med bokstavsspårning samt skriva och rita om den.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna får möta och bearbeta olika typer av texter såväl i ämnet svenska som i andra ämnen. Lärarna ger också eleverna förutsättningar till förförståelse för de texter som ska bearbetas.

2.2 Får eleverna undervisning i att använda olika läs- och skrivstrategier?

Genomförda intervjuer med lärarna och lektionsobservationer i årskurserna 1 och 3 visar att eleverna ges undervisning i strategier för att förstå, tolka och skapa texter. Under en observerad lektion i ämnet svenska i årskurs 1 får eleverna i uppgift att skriva en egen saga och sedan presentera den för klassen. Lärarna berättar för eleverna hur de kan tänka kring sagans innehåll och ställer öppna frågor, såsom hur man känner igen en bra saga. Läraren hjälper sedan till med att beskriva en sagas grundstruktur via en beskrivning av dess början, mitt och slut. I syfte att beskriva skrivuppgiftens upplägg använder läraren både text och bild. Eleverna får sedan utgå från en egen vald bild för att skriva

sagan. På liknande sätt ger lärarna i årskurs 3 eleverna undervisning i strategier för att producera berättelser. Under intervjun med lärarna i årskurs 3 framkommer att inslag av undervisning i läs- och skrivstrategier sker i form av att eleverna ges redskap att söka i texter för att besvara frågor och för att minnas var och när stor bokstav och punkt ska användas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna får undervisning i att använda olika läs- och skrivstrategier.

2.3 Använder lärarna meningsfulla och motiverande material i läs- och skrivundervisningen?

Intervjuer och lektionsobservationer visar att lärarna i årskurserna 1 och 3 arbetar för att anpassa material utifrån hur långt eleverna har kommit i sin läsutveckling. Under den övervägande delen av de observerade lektionerna i samtliga ämnen används samma material inom vardera klassen, men med möjligheter till individuell variation så att arbetsuppgifterna anpassas till elevernas behov, till exempel genom att eleverna får arbeta med böcker av olika svårighetsgrad.

Under intervjuerna med lärarna och eleverna framkommer att valda material är både meningsfulla och motiverande i bemärkelsen att eleverna själva väljer skönlitteratur, att elevproducerade texter till exempel utgår från de bilder som eleverna själva väljer samt genom att lärarna ger eleverna utrymme att uttrycka egna erfarenheter i läs- och skrivundervisningen. Lärarna i årskurs 3 berättar att eleverna får arbeta med att skriva fritt i sina berättelseböcker utifrån sina drömmar och vad de tänker på. Eleverna får därtill skriva om vad de tror nya högläsningsböcker kommer att handla om och om troliga slut. Liknande exempel framkommer i intervjun med lärarna i årskurs 1.

Dessutom visar intervjuer och lektionsobservationer att lärarna väljer material utifrån hur långt eleverna har kommit i sin läsutveckling. I båda årskurserna berättar lärarna och eleverna bland annat att eleverna indelats i olika om än inte låsta grupper, utifrån var eleverna befinner sig i läs- och skrivutvecklingen och att olika metoder och material används i de olika grupperna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna använder meningsfulla och motiverande material i läs- och skrivundervisningen.

2.4 Använder lärarna olika metoder, material och medier i läs- och skrivundervisningen?

Sammantaget använder lärarna i årskurserna 1 och 3 flera olika metoder, material och medier i läs- och skrivundervisningen, som exempelvis bilder, böcker, datorer, filmprojektorer och interaktiva tavlor. Förutom dessa exempel berättar läraren i svenska som andraspråk att alternativa material som data- och memoryspel också används.

Av genomförda observationer framgår att lärarna har en tillåtande attityd till att eleverna kan genomföra uppgifter på andra sätt än vad lärarna först tänkt sig. Exempelvis väljer några elever i årskurs 1 att inte skriva en berättelse (se 2.1), utan skriver istället hur de arbetade med att färglägga och vad de tyckte om att arbeta med uppgiften. Dessutom ställer lärarna öppna, uppföljande frågor och ger eleverna hjälp att utveckla sina utsagor, även om detta inte sker i samma uträkning i de olika årskurserna vilket tidigare beskrivits (se 1.2).

Under lektionsobservationerna får eleverna i årskurserna 1 och 3 använda datorer och då på det sätt som de klarar av utifrån sin läs- och skrivutveckling. Av observationerna framgår att lärarna i årskurs 1 ofta använder datorer, interaktiva tavlor och text-till-tal-program i läs- och skrivundervisningen. Lektionsobservationerna visar också att dessa lärare uppmuntrar eleverna att själva försöka komma fram till hur ord stavas när datorer används tillsammans med text-till-tal-program. Under observationerna i årskurs 3 använder lärarna mer sällan digitala verktyg och av intervjun framgår att de ännu inte fått sådan utbildning. I årskurs 3 sträcker sig lärarnas användning av digitala verktyg till datorer och filmprojektorer.

Under intervjuerna och lektionsobservationerna i årskurserna 1 och 3 framkommer att eleverna aldrig får söka information eller arbeta med källkritik (se 4.1 nedan).

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna använder olika metoder, verktyg och medier i läs- och skrivundervisningen.

3. Följer skolan upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling så att undervisningen förbättras och utvecklas?

Här undersöks lärarens arbete med att följa elevernas läs- och skrivutveckling, om lärare följer upp och utvärderar läs- och skrivundervisningen i svenska/svenska som andraspråk och i andra

ämnen. Vidare granskas hur rektor använder dessa underlag för att utveckla läs- och skrivundervisningen vid skolan.

- 3.1 Följer lärarna upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling?
- 3.2 Följer lärarna och rektorn upp och utvärderar den tidiga läs- och skrivundervisningen i svenska/svenska som andraspråk och i andra ämnen?
- 3.3 Använder rektorn detta underlag för att utveckla läs- och skrivundervisningen?

I intervjuerna med lärarna i årskurserna 1 och 3 framkommer att uppföljningar och utvärderingar av elevernas läs- och skrivutveckling sker genom kartläggningsarbetet (se 1.1) och elevernas skriftliga individuella utvecklingsplaner med omdömen. I syfte att urskilja vad som behöver utvecklas i läs- och skrivundervisningen utgår lärarna från denna kunskap och berättar att diskussioner förs mellan lärarna inom årskurserna och med den specialpedagog som är kopplad till klassen. Diskussioner förs kring enskilda elevers behov och klassens. För fortsatt planering och genomförande av läs- och skrivundervisningen följer lärarna även upp och utvärderar sina utarbetade lokala pedagogiska planeringar.

Av den insända dokumentationen framgår inte att det förekommer uppföljningar och analyser av i vilken utsträckning läs- och skrivundervisningen ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen. De intervjuade lärarna berättar att skolan inte har någon gemensam plan för arbetet med läs- och skrivundervisning i ämnet svenska och i andra ämnen. Därtill uppger lärarna att de varken har eller har haft ämnes- och/eller årskursövergripande forum för pedagogiska diskussioner kring läs- och skrivundervisning. Bland lärarna uttrycks dessutom att de saknar ett skolperspektiv på läs- och skrivundervisningen för att kunna göra skolövergripande uppföljningar. Det förekommer heller ingen skolövergripande samplanering över ämnen och årskurser för genomförandet av skolans läs- och skrivundervisningen, menar samtliga intervjuade lärare.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna följer upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling i svenska/svenska som andraspråk och i andra ämnen samt använder detta underlag för att utveckla sin läs- och skrivundervisning. På den skolövergripande nivån saknas däremot uppföljningar och analyser av i vilken utsträckning läs- och skrivundervisningen ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen. För att utveckla läs- och skrivundervisningen på en skolövergripande nivå behöver rektorn se till att följa upp och analysera lärarnas kartläggningsarbete,

planeringar, sätt att genomföra läs- och skrivundervisningen samt resultaten av deras utvärderingar. I utvecklingsarbetet behöver skillnader mellan lärarnas arbetssätt i olika årskurser och ämnen följas upp och utvärderas. Detta är exempelvis viktigt för att utveckla arbetet med att i högre grad ha elevernas kunskaper, tänkande och intressen som en utgångspunkt i alla årskurser (se även 1.2). Överordnat är att läs- och skrivundervisningen ska hålla en hög, likvärdig kvalitet så att alla elever ges lika förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen.

4. Används skolbiblioteket aktivt i syfte att stimulera elevernas läsande och skrivande?

Här undersöks om och hur skolbiblioteket används och i vilken utsträckning det är en resurs i syfte att stimulera och utveckla elevernas läsande och skrivande i svenska/svenska som andraspråk och i andra ämnen.

4.1 Är skolbiblioteket en resurs i läs- och skrivundervisningen?

På Bårslövs skola finns ett mindre skolbibliotek, som för tillfället är inhytt i en lokal som är centralt belägen i skolbyggnaden. I de insända dokumenten finns en plan för användningen av skolbiblioteket. Denna plan gäller emellertid inte årskurserna 1 och 3, utan bara årskurserna 4 och 5. En av lärarna i årskurs 3 ansvarar för skolbiblioteket. Läraren har detta ansvar inom ramen för sin tjänst som lärare och enligt den insända verksamhetsbeskrivningen förvaltar läraren ett ekonomiskt anslag för inköp av litteratur till skolbiblioteket. Eleverna har begränsad möjlighet att vistas i skolbiblioteket utöver lektionstid, eftersom lokalen hålls låst på annan tid än när en lärare följer med eleverna.

Tidigare hade eleverna vid Bårslövs skola tillgång till folkbiblioteket i det intilliggande samhället Påarp. Skolans avtal med folkbiblioteket har upphört gälla och eleverna har inte tillgång till något annat bibliotek än skolans. Under intervjun berättar lärarna i årskurs 3 att de tycker att skolbiblioteket kunde utgöra en bättre pedagogisk resurs, men pekar samtidigt på att materialutbudet är tillräckligt omfattande för att det ska gå att använda för exempelvis temaarbeten samt att detta material kompletteras av färdigpackade boklådor.

I intervjuerna med lärarna och eleverna i årskurserna 1 och 3 beskrivs att skolbiblioteket används i läsundervisningen på så sätt att eleverna går dit för att låna skön- och facklitteratur av olika svårighetsgrad. Eleverna i årskurs 1 berättar att de går till skolbiblioteket en gång per vecka för att låna böcker. På motsvarande sätt berättar eleverna i årskurs 3 att de går till skolbiblioteket för att låna sina bänkböcker, som de läser och sedan recenserar.

I skolbiblioteket finns inga datorer och tillgången till övriga medier är obetydlig, förutom en samling ljudböcker. Bärbara datorer finns i klassrummen. Under intervjun uppger lärarna i årskurs 3 att källkritik och informationssökning tidigare sköttes genom skolbiblioteket av den före detta ansvarige läraren. I intervjuerna med lärarna i årskurserna 1 och 3 framkommer att skolbiblioteket inte används som en resurs för att stödja eleverna i att söka information från olika källor och att dessa inslag inte ersätts i den undervisning som sker i klassrummen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolbiblioteket används som en resurs i läs- och skrivundervisningen för att stimulera elevernas läsande och skrivande. Skolbiblioteket används däremot inte som en resurs för informationssökning och källkritik. Rektorn och lärarna behöver säkerställa att informationssökning och källkritik sker – om inte genom användningen av skolbiblioteket så genom den undervisning som genomförs i klassrummen där eleverna har tillgång till bland annat Internet.

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Kvalitetsgranskningen av läs- och skrivundervisningen i grundskolans tidiga år genomförs i sammanlagt 12 skolor, varav en fristående skola. När kvalitetsgranskningen är genomförd redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen ger en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Bårslövs skola

Bårslövs skola är en kommunal skola i Helsingborgs kommun. Skolan har vid Skolinspektionens besök 247 elever och omfattar förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6. Eleverna är organiserade i åldershomogena klasser. På skolan finns en klass i årskurs 1 och en i årskurs 3. Det finns en resurslärare och en specialpedagog kopplade till klasserna.

Två klasslärare undervisar i den besökta klassen i årskurs 1. Klasslärarna undervisar i alla ämnen förutom i ämnet idrott och hälsa. Klassen är oftast uppdelad i två grupper och disponerar två klassrum. I den besökta klassen i årskurs 3 undervisar två klasslärare i samtliga ämnen förutom i ämnet slöjd. Även denna klass är oftast uppdelad i två grupper och disponerar två klassrum.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens kvalitetsgranskningar är att bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål.

Syftet i denna kvalitetsgranskning är att granska om eleverna i grundskolans tidiga år får en läs- och skrivundervisning som syftar till att stimulera och utveckla elevernas läsande och skrivande. Granskningen ska också ge en bild av hur skolbiblioteket används i undervisningen.

Projektet förväntas även bidra till att andra skolor och huvudmän får kunskap om gynnsamma faktorer för läs- och skrivundervisning i grundskolans tidiga år samt skolbibliotekets roll i denna undervisning.

Frågeställningar

- 1) Utgår den tidiga läs- och skrivundervisningen från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?*
- 2) Används en variation av material, medier och metoder i läs- och skrivundervisningen i syfte att individanpassa undervisningen så att elevernas läsande och skrivande stimuleras och utvecklas?*
- 3) Följer skolan upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling så att undervisningen förbättras och utvecklas?*
- 4) Används skolbiblioteket aktivt i syfte att stimulera elevernas läsande och skrivande?*

Metod och material

Elevers läs- och skrivförmåga utvecklas i olika undervisningssituationer och sammanhang. Granskningen omfattar därför elevers undervisning inte bara i svenska/svenska som andraspråk utan även i andra ämnen och sammanhang. Ansatsen är att följa hur och i vilka undervisningssituationer läs- och skrivundervisningen bedrivs i utvalda klasser i årskurserna 1 och 3 under en sammanhängande tid. Detta för att få en fördjupad bild av den undervisning som skolan ger för att eleverna ska utveckla sin läs- och skrivförmåga.

Granskningens fokus är hur skolorna planerar och genomför läs- och skrivundervisningen i svenska/ svenska som andraspråk och i andra ämnen så att elevernas läsande och skrivande stimuleras och utvecklas i olika sammanhang.

De granskningsmetoder som används är dokumentstudier, lektionsobservationer och intervjuer.

Dokumentstudier

Dokumentanalys görs av den dokumentation som begärts in från skolorna inför skolbesöken utifrån utarbetad dokumentlista. Syftet med dokumentanalysen är att ge en inledande bild av hur läs- och skrivundervisningen planeras, bedrivs, följs upp och utvärderas.

Lektionsobservationer

Lektionsobservationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplan och kursplaner avspeglas i läs- och skrivundervisningen. Observationer genomförs i svenska/svenska som andraspråk och i andra ämnen i syfte att studera hur läs- och skrivundervisningen bedrivs i flera olika undervisningssituationer och sammanhang. De strukturerade lektionsobservationerna genomförs under två dagar i respektive klass i årskurserna 1 och 3 med stöd av ett observationsschema som Skolinspektionen utarbetat. Observationerna omfattar förutom projektets frågeställningar även undervisningens allmänna kvaliteter vilka vävs in i bedömningsområde 1 och 2. Observationerna är också ett underlag för intervjuerna.

Intervjuer

Intervjuer kommer att komplettera det inspektörerna sett i observationerna av läs- och skrivundervisningen. Förutom utarbetade intervjuguider ska i samtliga intervjuer underlagen från lektionsobservationerna användas som källa till frågor.

Syftet är att få en fördjupad information om hur lärarnas kunskap om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande används i deras planering och genomförande av undervisningen. Då huvudansvaret för läs- och skrivundervisningen ingår enligt Lgr 11, i ämnena svenska/svenska som andraspråk, genomförs djupintervjuer (längre tid och fler frågor) med de lärare som ansvarar för dessa ämnen.

Intervju med lärare i andra ämnen än svenska/svenska som andraspråk ska ge information om skolans arbete med att utveckla och stimulera elevernas läsande och skrivande utifrån olika ämnen. Intervjuer med lärare i

förskoleklass, specialpedagog, skolbibliotekarie och rektor kommer att ge ytterligare underlag om skolans arbete med läs- och skrivundervisning. Samtliga intervjuer genomförs enskilt medan intervju med eleverna i årskurs 1 respektive 3 sker i grupp. Som avslutning av skolbesöket kommer en muntlig återkoppling till rektor och berörd personal att genomföras.

Författningsstöd Läs- och skriv

Utgångspunkt

Enligt läroplanen ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva. Eleven ska därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

En utgångspunkt för granskningen är att läs- och skrivundervisning inte bara bedrivs i ämnena svenska och svenska som andraspråk utan även i andra ämnen. Enligt läroplanen ska olika lärare samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska organisera arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande samt får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

Allmänna undervisningskvaliteter

1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

1 kap. 5 § skollagen

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mel-

lan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag

God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor, visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt.

Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen, och samarbeta med hemmen i elevernas fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete.

2. Individanpassning, variation och utmaning

1 kap. 4 § skollagen

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.

Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.

3. Tydlighet i mål, innehåll och struktur

5 kap. 2 § skolförordningen

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förut-

sättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan.

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.

4. Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet

3 kap. 4 § skollagen

Eleven och elevens vårdnadshavare och vårdnadshavare för ett barn i förskolan ska förlöpande informeras om elevens eller barnets utveckling.

10 kap. 12 § skollagen

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen. Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

10 kap. 13 § skollagen

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Varje skolas utveckling

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg

Skolans mål är att varje elev utvecklar ett allt större ansvar för sina studier och utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa den egna och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

Läraren ska genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling. Läraren ska utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs utveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Läraren ska med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov samt vid betygsättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Särskilda kvaliteter i läs- och skrivundervisningen

5. Utgår den tidiga läs- och skrivundervisningen från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?

- a. Har lärarna kunskap om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?
- b. Använder lärarna denna kunskap i planering och genomförande av läs- och skrivundervisningen och används denna kunskap i de olika ämnena?

1 kap. 4 § skollagen

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att

uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas utifrån sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

6. Används en variation av material, medier och metoder i läs- och skrivundervisningen i syfte att individanpassa undervisningen så att elevernas läsande och skrivande stimuleras och utvecklas?

- a. Får eleverna möta och bearbeta olika typer av texter i läs- och skrivundervisningen?
- b. Får eleverna undervisning i att använda olika läs- och skrivstrategier?
- c. Använder lärarna meningsfulla och motiverande material i läs- och skrivundervisningen?

d. **Använder lärarna olika metoder och medier i läs- och skrivundervisningen?**

Lgr 11, avsnitt 1 Övergripande mål och riktlinjer

Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, lära och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

Lgr 11, avsnitt 2.2 Kunskaper

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt.

Kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk, syfte

Genom undervisningen ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften, anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer samt söka information från olika källor och värdera dessa. Genom undervisningen i svenska som andraspråk ska eleverna därutöver ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att välja och använda språkliga strategier.

Kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk, centralt innehåll årskurs 1–3

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspekar.
- Enkla former för textbearbetning, till exempel att i efterhand gå igenom sin text och göra förtydliganden.
- Handstil och att skriva på dator.
- Språkets struktur med stor och liten bokstav, punkt, frågetecken och utrops-tecken samt stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.
- Alfabetet och alfabetisk ordning.
- Sambandet mellan ljud och bokstav.
- Läsriktning samt bokstävers form och ljud i jämförelse med modersmålet (Obs! Endast svenska som andraspråk.)

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande texter och poetiska texter för barn från olika tider och skilda delar av världen.
- Texter i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt litterära personbeskrivningar.
- Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel faktatexter för barn, och hur deras innehåll kan organiseras.
- Instruerande texter, till exempel spelinstruktioner och arbetsbeskrivningar, och hur de kan organiseras med logisk ordning och punktuppställning i flera led.
- Texter som kombinerar ord och bild, till exempel film, interaktiva spel och webbtexter.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel att skriva ned något man talat om.
- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på tonfall och ords nyanser.
- Skillnader mellan tal- och skriftspråk, till exempel att talet kan förstärkas genom röstläge och kroppsspråk.
- Vardagliga ords betydelseomfång och kategorisering i jämförelse med elevens modersmål, till exempel att flera ord på ett språk motsvaras av ett ord på ett annat språk. (Obs! Endast svenska som andraspråk.)

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i böcker, tidskrifter och på webbsidor för barn.
- Källkritik, hur texters avsändare påverkar innehållet.

Kunskapskraven i ämnet svenska, årskurs 3

Eleven kan läsa bekanta och elevnära texter med flyt genom att använda lässtrategier på ett i huvudsak fungerande sätt. Genom att kommentera och återge några för eleven

viktiga delar av innehållet på ett enkelt sätt visar eleven grundläggande läsförståelse. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om tydligt framträdande budskap i texterna och relatera detta till egna erfarenheter.

Eleven kan skriva enkla texter med läslig handstil och på dator. I texterna kan eleven använda stor bokstav, punkt och frågetecken samt stava ord som eleven själv ofta använder och som är vanligt förekommande i elevnära texter. De berättande texter eleven skriver har tydlig inledning, handling och avslutning. Eleven kan söka information ur någon anvisad källa och återger då grundläggande delar av informationen i enkla former av faktatexter. Texterna innehåller grundläggande ämnesspecifika ord och begrepp som används så att innehållet klart framgår. Genom att kombinera sina texter med bilder kan eleven förtydliga och förstärka sina budskap. Dessutom kan eleven utifrån givna frågor ge enkla omdömen om sina egna och andras texter samt utifrån respons bearbeta och förtydliga sina texter på ett enkelt sätt.

1 kap. 5 § skollagen

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

2 kap. 35 § skollagen

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

7. Följer skolan upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling så att undervisningen förbättras och utvecklas

- Följer lärarna upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling?
- Följer lärarna och rektorn upp och utvärderar den tidiga läs- och skrivundervisningen i svenska och i andra ämnen?
- Använder rektorn detta underlag för att utveckla läs- och skrivundervisningen?

Lgr 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Varje skolas utveckling

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg

Läraren ska genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling. Läraren ska utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs utveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Läraren ska med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov samt vid betygsättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Lgr 11, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

4 kap. 6 § skollagen

Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

4 kap. 7 § skollagen

Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

8. Används skolbiblioteket aktivt i syfte att stimulera elevernas läsande och skrivande?

a. Är skolbiblioteket en resurs i läs- och skrivundervisningen?

2 kap. 36 § skollagen

Eleverna i grundskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.